

lep in čvrst in krepak. Od dne do dne sem se videl lepšega, zmeraj rajši sem imel fantiča v zrcalu. Mislim sem samo na svoj obraz in se zaljubljal vanj. Več sem stal pred zrcalom kakor pri Tebi.

Nato sem šel na cesto in moje oči so povpraševale: »Pa življenje?« In življenje se mi je odpiralo na desno in na levo: stotero oči me je prosilo ljubezni — stotero duš se mi je ponujalo — —. Na plesu sem bil kralj noči: najlepša deviška telesa so me iskala — v tempu tihega valčka plaval z menoj po jezeru strasti in trepetala v mojem tesnem objemu, kakor da bi se bila hotela zgruditi pod mano za vsak greh — —.

Vse to si Ti videla in vedela in me svarila: »Otrok, ne pozabi na Boga!« Jaz pa sem bil že fant in strogo sem Ti prepovedal: »Ne imenuj mi več Boga!« Ti si me ubogala, jaz Tebe pa ne: kajti od takrat nisem izgovoril več besede: Bog. — —

Pa je prišel oni dan, ko je treščila prva granata pred me. Na kose je trgala mlade fantiče, da mi je v obraz škropila njihova kri. O groza! Pozabil sem na svoj lep obraz. Ves mraz peklenškega ognja me je zlomil v tla in od nekod iz dna moje duše je jeknil glas, močnejši ko grom granat: bil je odmev Tvoje besede: Bog! In izpregledal sem kakor na sodnji dan: videl sem svoje prazno in mrtvo življenje in ves grešni svet! Razodelo se mi je: človek živi, da zalezuje duše — — da mori ljudi — —. Spoznal pa še nisem, zakaj je bilo prazno in mrtvo moje življenje.

Na galiških poljih in v karpatskih gozdovih sem postajal zopet otrok — a otrok brez matere. Hotel sem moliti, pa nisem znal. Tebe ni bilo pri meni, da bi me učila, kakor nekdanj vsako jutro in vsak večer. Moliti sem moral sam in moja molitev so bili sami vzdih otroka: »O Bog — o Bog —!« Moje telo je bilo žejno odmeva te besede, ki se še ni včlovečilo v moji duši — —. A čim več sem molil, tem bolj sem trpel: tem bolj sem slišal praznoto, čutil ničnost svojega telesa: mrtev sem bil v živem telesu.

In v tem obupu sem povpraševal zemljo in svet: »Pa življenje?« Molčala sta stvar in človek. Oh, gorje mu, kdor mora čuti ta molk! — —

Vendar ima tudi molk svoj odmev. Po treh letih se je odzval v meni z vzdihom čistega spoznanja: »O m o j Bog!« Tri leta, o mati, sem molil in do danes trpel v molitvi ene same Tvoje besede: Bog. Tri leta je gorelo moje telo v ognju pekla na zemlji in ni zgorelo — —. Ali danes, o mati, se je v meni razmahnila velika noč v veliki dan: Tvoja beseda »Bog« je postala moja duša in prebiva v meni!

In glej me, ljubljena mati, Tvoj sin je res oživel. Od mrtvih je vstal z duhom in s telesom. Na karpatski gori stoji in praznuje Vstajenje: z gromom topov in z ognjem žvižgajočih raket pojem hvalo Kristu, ki je v meni. O mati, še Ti poj z nami:

»Aleluja!«

Iz mojega lastnega življenjepisa.

Haničina doba. — K. Ozvald.

*Kak kratko je veselih dni število!
Prešeren.*

»... Leta 1907, to je v 34. letu svojega življenja sem doživel veliko srečo. Julija meseca sem jo, brž ko so se začele počitnice, iz Gorice mahnil proti severu. Pot me je nazadnje, bolj slučajno, zanesla k »narodni slavnosti« pri Št. Jakobu v Rožu, kjer se je polagal temeljni kamen slovenski šoli. In pri tej priložnosti sem se seznanil s svojo poznejšo ženko Hanico, s tem biserom iz Ziljske doline. Tedaj je s svojo materjo, njena edinica, bivala pri Št. Jakobu. Bilo ji je 21 let in bila je po telesu in po duši kakor roža, ki se je pravkar okopala v jutranji rosi — polna »cvetja in žive lepote« ...«

»... Ne v paradni, ampak v delovni obleki se je iznenada kakor Vila pojavila pred menoj tik

župnišča, ko sem pri rodoljubnem župniku Razunu iskal prenočišča. Vprašal sem jo, ali bi go spod župnik bil doma. Ne spominjam se več, kaj mi je odgovorila. To pa pomnim, kakor bi se bilo včeraj zgodilo, da me je ob srebrnem glasu njenega odgovora spreletelo nekaj čudnega: v tem trenutku je bil »v nebesih sklenjen« najin zakon. Pozneje mi je Hanica pravila, da je takrat šel isti doživljaj skozi njeno dušo, češ, pri tej priči sem vedela, da postanem kdaj tvoja žena ...«

»... Troje neskončno lepih let! Bila so to leta priprave na delo, ki je njihov tok neprestano spremljala prelestna podoba Ziljanke Hanice. Mislim, da se moji goriški prijatelji še spominjajo tega mojega prerojenja ...«

»... Dne 25. avgusta 1910 je Hanica postala v romantični cerkvi vrh hribčka na Ziljici blizu Podkloštra moja žena in — kompas mojega življenja skozi devet let...«

»... Druga polovica najinega zakona je bila izpolnjena z »leti strahote« in to vse do konca, ko je naposled prišel usodepolni sobotni večer 11. oktobra 1919 ter ob 3/4 10. brez usmiljenja ustavil v njunem blagoslovljenem dejstvom »zvesto srce in delavno ročico« najplemenitejše soproge in najrazumnejše, zlate mamice. »Obrnite me!« si še jedva slišno dehnila in čez Tvoje črne oči je začela padati blede zavesa... Trenutek, dva... in ležala si pred mano samo še s svojim lepim telesom — žrtev razmer, ki je vanjo pahnila Tebe in Tvojo rodbinico trpka begunska usoda. »Svet je grd!« si mi večkrat dejala v življenju. Da, grd je! To se pravi, ljudje so prevečkrat »grdi«, to je neverjetno samopašni in neizrekljivo plitvi!...«

»... in šla je tjakaj, kamor so pred njo odšli Krek, Cankar, Podlimbarski in drugi, ki je z njimi in za njimi sanjala sveto pomlad Slovanstva, in kamor se je sredi zime napotil moj 86letni oče, ki »bi samo še rad dočakal, kako se bo vse to končalo«. Kolikokrat mi je v tistih časih, ko smo »upali in se bali« in že tudi omahovali, s prepričevalno besedo potrdila vero, češ: »Karl, nikar malodušnosti, zмага bo nazadnje vendarle naša!«

»... Nismo se mogli ločiti od nje, zato smo jo šele tretji dan izročili materi zemlji v tistem kotičku od nje toli ljubljenе Jugoslavije, kjer se je pač najmanj nadejala svojega groba. Prijatelj moj, župnik Volčič, ji je v cerkvi govoril v slovo; govor, ki ga je izrekel s tresočim glasom, je izmed vseh njenih slik — najboljša. V srce segajoči akordi »Blagor ji, ki se spočije!« so bili zadnje slovo od nje...«

»... In tako se je zgodilo, da najlepši cvet, ki sem ga Ziljski dolini utrgal z njenih gredic, oznanja »minljivost sladkih zvez« na prisojnim mestecu vaškega pokopališča v Breznu ob Dravi, v prijateljevem zatišju...«

Čemu objava med živimi?

Čemu razgrinjam iz knjige svojega življenja strani, ki jim je deloma še moker široki črni rob, pred tujimi dušami ali pa celo zgolj pred tujimi očmi? In pa vrh tega še v času, ki mu je malo mari krvavečih src!

Čemu neki torej? Kar je bilo, je pač bilo! Saj je smrt, ta »sestra naša«, delež vsega, kar je

živo!... Dà, vse to je, kakor pravite. Tudi to priznavam, da je žrtvovanje npravni temelj pravega življenja. In vendar mi je tajni glas v duši veleval, naj vzamem pero ter ga pomočim v mladi grob soproge in matere, da postane zopet očito, kar sedanji svet, kakor v usodepolni slepoti, vedno bolj izgublja izpred oči: kaj je in kaj zmore svetost rodbinskega življenja pa tam skrbno negovana vera v čudodelno moč človeške vzgoje. In pa da prava žena in mati res podpira tri ogle domače hiše, ki je edino zanesljiva podlaga vsem širjim življenjskim zajednicam. Kajti Tvoja osebnost, Hanica, mi je kakor zmagoslavna pesem pravih vzgojnih načel, ki so postale meso:

Pravijo, da je »otrokom ljubezni« usoda, to je zla usoda, zapisana z rojstvom. S Teboj pa je Tvoja čuječa mati ta res da sam na sebi neizprosni socialni zakon preimenitno postavila na laž. — O samostanski vzgoji se veliko toži, da je življenju tuja. Nič ne zagovarjam, ampak samo ugotavljam, da si Ti imela veliko srečo, v svoji samostanski učiteljici, ki si ji bila poverjena skozi osem let, najti žensko dušo, ki Te je sirotico brez očeta vzljubila in si postavila za nalogo, iz Tebe napraviti ne »gospodično«, temveč pridno, pametno, praktično žensko bitje. Uspeh njenega modrega prizadevanja je bil čudovit. — Koroške šole so bile pisane mati slovenski deci. Kaj čuda, če si i Ti odtod odnesla strupeni aksijom »windisch is schiach, teutsch is nobel!« Toda postala si moja nevestica in ženka in prejela si od svojega rodoljubnega rojaka prelepo izpričevalo z vprašanjem: »Hanica, kje pa si se naučila tako lepe slovenščine?« — Najlepše, naravnost divno pa se Ti je, s svojim bitjem in žitjem, posrečil dokaz, da se prava vzgoja za človeka začne, ko je odrasel, osobito v težkih položajih življenja, kakor so za nju bila »leta strahote«, ki so nama skoraj neprestano in večkrat z nedoumljivo zlobo stregla po življenju. In prav v tistih časih mi je Tvoja duša velikokrat odkrivala svoje tajne po takih globinah plemenitosti, ljubezni in požrtvovalnosti, da jih je moglo doseči edino le oko moje ljubezni. Lahko bi rekel: moje življenje, v kolikor je življenje rast, razmah, dejalnost..., to si — Ti, ki si mu bila čudotvorno gibalo, ki si bila mojemu delu bajna opora!

S tem pa ne bodi rečeno, da sem samo prejemal iz rok Tvoje ljubezni. Ne! Tudi Ti si nekoč sanjala o »življenju«: o toaletah, plesih, promenadah... Toda narahlo sem skušal obrniti Tvoj pogled drugam, k virom življenja, v »deželo duhov«, od Dijoniza k Apolonu! Ti pa si gledala in poslušala in verjela ter bila — izveličana.

A zvest kaŝipot po zakonskih potih, ki vodijo do studentev življenja, lahko pa tudi v puščavo, nama je vsikdar bilo visoko, do nebes visoko spoštovanje enega pred drugim. Najino drugovanje je bilo medsebojno prejemanje in dajanje duha, ki bi se tudi o njem dalo reči: »Wir sah'n die Saat so herrlich sich gestalten, — der wahre Erntetag, er wird nicht kommen!« —

Lahko bi eno k drugi nanizal celo kito za Hanico preznačilnih podrobnosti: kako je v sve-tišču mojih knjig bila to, kar vnet cerkovnik v hiši boŝji — kako je popotni kovčeg bil vsikdar do zadnje malenkosti urejen, ko sem tolikokrat odhajal — kako je imela izpodčrtan rodbinski ko-ledar naših godov — kako sta z otrokom kakor »dve sestri« obiskovale »očeta« vojaka - osam-ljenca... — Dolgo in dolgo bi lahko pletel to kito ter jo slednjič ovil okrog Haničine slike. Ali sliki z vsebinsko lepoto pač ni treba vencev,

temveč se i sama — daje drugim. In to je namen sleherni lepoti od vekomaj!

P. S. Ob Haničini smrti sem dobival obilo pa-pirnatih, kajpada dobro mišljenih tolaŝbe, češ, čas ti izleči rano, polagoma pozabiš, Bog bo povrnil itd. Hvaleŝno odklanjam ta nemogoči način le-čenja moje do najglobljega jedra razboljene duše ter prosim, pustite mi vso brezdanjo, Haničinemu geniju darovano bol v neokrnjeni pristnosti, ki naj se ob njej pokaŝe, ali sem jeklo ali steklo. V tolaŝbo pa mi je edinole zavest, da nisem izgubil, kar sem »izgubil«. Kako bi bilo mo-goče izgubiti, kar si v resnici kdaj imel! Hanica, in jaz sem imel Tebe, to se pravi — Tvojo prelepo dušo z vsem njenim »večno ŝenskim« bo-gastvom.

V Breznu — brezdnju, na moj god 1920. In pa za Tvoj 35. rojstni dan!

Dante Alighieri: La Divina Commedia.

Prevel in razloŝil J. D.

Drugi del: Vice.

Spev XXX.

Dante še dalje pripoveduje o mistični procesiji, ki jo je gledal vrh gore Očiščevanja. Prvo vrsto procesije je tvorila »sedmorica zvezd«, t. j. svečnikov s plameni, v ne-skončnost segajočimi. Te luči pomenijo sedem blagrov. (Pesnik pravi: tega »sedmerozvezdja« dom je prvo nebo, t. j. najvišje nebo, kjer biva Bog z blaŝenimi duhovi; te »zvezde« nikoli ne vzdajajo, nikoli ne zahajajo, vidne bi bile rodu človeškemu, ako jih ne bi zastiral greh. Primerja jih z »nižjim sedmerozvezdjem«, t. j. z malim vozom.)

Eden izmed štiriindvajsetorice starcev (knjiŝe starega testamenta), ki gredo prvi za svečniki, zapoje — z besedami Visoke pesmi, 4. poglavje, 8. v. — »Pridi, nevesta z Liba-nona...«, proseč, da bi se ŝe skoraj pojavila Beatriče! Tisti hip se oglašijo angeli, spremljevalci mističnega voza, in za-pojó Benedictus, qui venis, t. j. besede jeruzalemskih mnoŝic, Mesijo pozdravljajočih na cvetno nedeljo, in obsipajo voz s cvetlicami, pojoč Vergilov »verz (Eneide VI. spev, v. 883) »Dajte nam lilij s polnimi rokami!«

In zdaj se mu iz oblaka cvetlic — lepa kakor jutranje solnce na roŝnatem nebu (vv. 22—27) — pokrita na glavi z belim pajčolanom, ovenčana z zelenim oljkovim vencem, v zelenem plašču, a pod tem v živordeči halji (v barvah treh boŝjih čedností!) — prikaŝe ona, ki jo je bil prvič videl kot devetleten deček (l. 1274.) v svojem rojstnem mestu Flo-renci kot osemletno deklico, prizor, ki mu je bil ob njem — kakor pripoveduje sam v svoji knjiŝi Vita nuova, t. j. Izza mladih dni, pogl. 1. — »duh življenja, bivajoč v najskrivnejši kamrici srca, začel takó silno tresti se in trepetati, da se mu je v vsakem najmanjšem udarcu ŝile strašno javljal in da je

trepetaje izgovoril besede: »Glej, boŝanstvo, močnejše od mene, bo gospodovalo čez-me«, in ki jo je potem z očmi iskal, a se je bila, stopivši v drugo svojo dóbo, na pragu te dóbe, t. j. v svojem 25. letu (l. 1290.), s svetá ločila (vv. 124, 125) — prikaŝe se mu — Beatriče.

Medtem je izginil dosedanji zvesti vodnik Vergilij. Dante ob tej izgubi joče; vsa lepota zemeljskega raja, ki jo gleda, ga ne more potolaŝiti (vv. 52—54). Beatriče pa ga po imenu pokliče (edino mesto v Divini Commedii, kjer se pesnik sam imenuje!) ter opominja, naj nikar zbog Vergilovega odhoda ne plaka; visoko na levem robu mističnega voza stoječ, kot stroga kraljica, ga najprej z ironijo (v. 74!) in potem z resnim vzklikom kara, češ, če vé zdaj, da je samó tu kaj, t. j. v čednostnem življenju, prava sreča. Pesnik od sramu ne prenese niŝi pogleda na svojo podobo v reki (vv. 76—78).

V tem zapojó angeli, kakor da bi mu hoteli vlti novega zaupanja, začetek psalma 30., prvih devet verstí, do »pedes meos«, in pesnikovo srce, od kesanja otrdélo in oledenélo (oledenélo kakor pomladanski sneg na Apeninih, če zaveje sla-vska burja), se ob tem spevu otaja, kakor da je zavel gorak veter iz Afrike. Beatriče pa graja angele (»stvari vekovite«, v. 101) zaradi njih sočutja, češ: ne njim veljajo njene besede, temveč skesanemu grešniku, in kazen naj ne bo večja od krivde. Nato očita Beatriče Danteju dosedanje življenje: srečne zvezde, ŝe bolj pa milost boŝja, so mu bile podelile take zmoŝnosti, da bi bil lahko postal kreposten, dober človek; in »dokler sem jaz ŝivela,« — nadaljuje Beatriče — »si hodil po pravi poti; ko pa sem zgodaj umrla, si zabredel v zmoto, iz katere te je mogel rešiti samó pogled na večne muke; zato ne smeš zdaj prej čez Lete-reko (reko pozabe), dokler se za grehe ne spokoriš s kesom, ki je zdruŝen s solzami.«